

УДК 330.341.1:338.4:631.3

Н.П. Сисоліна, доц., канд. екон. наук, Л.В. Кононенко, доц., канд. екон. наук,

І.П. Сисоліна, канд. техн. наук

Кіровоградський національний технічний університет

Інноваційний менеджмент та перспективи його розвитку

У статті розглянуто історичний аспект інноваційного розвитку, визначено роль, сутність та завдання інноваційного менеджменту в процесі управління створенням та просуванням (комерціалізацією) інновацій, приведені результати теоретичних досліджень стосовно факторів сприятливого інноваційного клімату

інноваційна діяльність, технологічне брокерство, інтелект, інноваційний менеджмент

Економіка України (кожне вітчизняне підприємство) може розвиватися лише за умов належної конкурентоспроможності й високого рівня інформаційного розвитку на базі використання вітчизняного інтелектуального капіталу, тобто важливим елементом побудови власних інноваційних спільнот виступає їхня здатність до інтелектуальної та інноваційної діяльності. Складниками такої здатності є: 1) інтелектуальний рівень і творча готовність населення, насамперед тих його категорій, що виступають як безпосередній суб'єкт інтелектуальної праці; 2) рівень ресурсного забезпечення інноваційної діяльності в межах держави, регіону, галузі, підприємств тощо (інформаційна база, матеріально-технічне оснащення, професійна підготовка і кадрова політика в інноваційній сфері; 3) управління, зокрема, шляхом фінансування та стимулювання відповідних видів діяльності та інноваційних процесів.

Розуміючи з вищесказаного у 2011 році Урядом України визначено пріоритетність напрямку активізації інноваційної діяльності.

Дослідженнями проблеми інноваційного розвитку, інноваційного менеджменту займаються сучасні українські вчені: О.І. Волков, Л.І. Федулова та ін. Проте залишаються актуальними питання покращення управління інноваційними процесами.

Метою статті є аналіз інноваційного розвитку та визначення напрямів підвищення інноваційного менеджменту.

Визначальним інноваційним чинником і разом з тим обов'язковою компонентою інноваційного потенціалу є людський інтелект у всіх його виявах – суспільному, груповому (чи колективному), індивідуальному.

Оцінити інтелект іноді є досить складним питанням, оскільки людина діючи самостійно, зокрема розумово, може реагувати на те що відбувається в певний проміжок часу по-різному, з точки зору математики, за відомим визначенням М. Ботвінніка, людина - алогічна, тобто не керується формально-логічними законами.

Зазначимо, що з розвитком інтелекту виділяються історичні етапи і простежується розвиток технічного прогресу. Так, до таких значущих винаходів належать: ескізи повітрольотів та ін. - Леонардо да Вінчі (1452-1519 рр.); колісний пароплав «Клермонт» («вогняне судно») - Роберт Фултон (1765-1815 рр.); теорія електромагнітних хвиль – Максвелл (1831-1879 рр.) тощо. Такі винаходи стали основою подальших фундаментальних досліджень, спрямованих на отримання нових

наукових знань і виявлення загальних закономірностей, необхідних для створення інновацій, що продовжується пошуковими і прикладними дослідженнями.

Дискусійною сьогодні є праця інженера і соціолога Ендрю Харгадона «Управління інноваціями. Досвід ведучих компаній», що описує явище «технологічного брокерства», коли в основі отримання нових наукових знань передбачається не відкриття, а лише комбіноване використання існуючих об'єктів, ідей і людей та створення зв'язків коло цих нових комбінацій [3]. Як приклади наводяться: лабораторія Томаса А. Едісона в Менло-Паркі, що займалась не тільки інженерними розробками застосування телеграфу, електричного світла, залізниці, оскільки бралися за різноманітні напрями замовлень і знаходили ідеї, котрі можна було застосувати в інших галузях; Роберт Фултон, який поєднав паровий двигун і парусне судно, залучивши людей, що допомогли це здійснити, кардинально змінивши принципи світової торгівлі; мережа Інтернет тощо.

На наш погляд, такий підхід є дещо спрощеним, оскільки існують і винаходи, і комбінації, це історичний факт, при цьому деякі комбінації, з технічної точки зору, слід розглядати як винаходи.

Крім того, необхідно згадати бенчмаркінг, як процес управління діями компанії на основі порівняльного аналізу, одним з видів якого є порівняння з «компаніями взагалі» і таким чином знаходиться необхідне рішення. Відомі різні приклади такого підходу. Так, американська компанія «Південно-Західні авіалінії», поставивши собі завдання підвищити частоту рейсів, скористалася методикою бенчмаркінгу, а саме, не маючи можливості збільшити кількість літаків, скоротила в три рази час обслуговування літаків після посадки, що не вплинуло на безпеку польоту, використавши досвід компаній, котрі займаються технічним обслуговуванням автогонок.

Застосування ж технологічного брокерства як організатора просування ідей до практичного застосування є доречним. Хоча сьогодні висуває більш глибоке питання - за ради чого треба впроваджувати інновації, на перший план повинні виходити цінності, такі як, наприклад, екологічна доцільність, а не лише отримання прибутку.

Зміна рівня і способу життя людей, зміна моди, технологій змінює зовнішнє середовище, а отже і з'являються нові потреби, потреби в нових знаннях та у визначенні нових рішень для задоволення майбутніх споживачів. Нові знання дозволяють не тільки удосконалювати товари та послуги, покращувати їх якість, а й створювати нові продукти.

Залежно від характеру інновацій можна окреслити види інноваційної діяльності (рис. 1), які мають свої прояви на всіх рівнях господарювання.

Рисунок 1 – Види інноваційної діяльності

Специфіка ж інженерно-технічної праці, на нашу думку, полягає: в особливостях інженерно-технічної праці як окремого виду діяльності; специфічних якостях фахівця інженерно-технічного напрямку (наприклад, сільськогосподарського машинобудування); характерних рисах продукту діяльності; соціальних та економічних впливах результатів інженерно-технічної праці на зміни внутрішнього і зовнішнього середовища організації, що виявляються в тому числі в підвищенні продуктивності праці, трудових ресурсів, економії фінансових ресурсів, а в кінцевому підсумку — у прискоренні інноваційного розвитку [6].

Потенціал української науки на початку 2005 р. становив 1510 наукових установ та організацій, з них у технічних галузях наук їх налічувалось 800. У 2006 р. зазначені роботи в організаціях, підприємствах та установах України виконували майже 100,2 тис. спеціалістів (у т. ч. 21,2 тис. докторів і кандидатів наук), що в розрахунку на 1000 осіб зайнятого населення становило 4,8 особи [5]. За останнім показником ми відстаємо від деяких країн світу (за даними ОЕСР він був, наприклад, у Словаччині 6,7, в Іспанії – 8,4, у Німеччині 12,5 особи) [4].

В науці більш, ніж в будь-якій іншій галузі діяльності, успіх залежить від індивідуальних здібностей наукових співробітників. Люди, що ведуть науково-дослідницьку роботу в наукових організаціях, повинні не просто мати вчену ступінь або вчене звання, а й мати натхнення до роботи, бути постійно вченими-дослідниками. Продуктом їх досліджень є наукові праці або авторські свідоцтва на винахід.

Крім того, при невизначеності результатів для проведення фундаментальних досліджень необхідно стабільне джерело фінансування. А сьогодні такими джерелами є, в основному, не державне замовлення, а гранти фондів і закордонні контракти, що обмежує можливості проведення таких досліджень в Україні.

Незважаючи на складності, в Україні новітні технології опановують, як правило, науковці в університетах та науково-дослідних інститутах. Так, Донецький фізико-технічний інститут ім. Галкіна досліджує і просуває на ринок нанопорошки – використання яких у виробництві кераміки збільшує строк експлуатації виробів удесятеро [1]. Учені Кіровоградського національного технічного університету розробляють принципово нові вітчизняні сільськогосподарські машини, які за виконанням технологічних процесів не поступаються ліпшим іноземним, а деякі з них і перевершують їх. Наприклад, ці науковці разом з ученими та фахівцями Українського

науково-дослідного інституту прогнозування та випробування техніки і технологій для сільськогосподарського виробництва ім. академіка Л. Погорілого розробили варіанти обчисувальних жаток, використання яких на сучасних комбайнах дасть можливість підвищити їх продуктивність в 1,5-2 рази, тим самим значно зменшити необхідний парк зернозбиральних комбайнів, збирати основну частину зернових культур в агротехнічні строки з мінімальними втратами зерна та заощаджувати більше 40% палива [2].

На наш погляд, задля підвищення інноваційної активності та конкурентоспроможності важливо заохочувати інноваційний менеджмент.

Значимо, що інноваційний менеджер – це людина професіонал, яка має певний склад характеру, швидко засвоює нові знання та корисний досвід, компетентна по достатньо широкому колу питань, здатна братися за нове, що іншим вважається неможливим, тобто реалізувати нову ідею, ініціювати практичне її здійснення до отримання рентабельного продукту, при цьому одна з головних якостей цієї людини є не боятися можливих невдач.

Інноваційні менеджери можуть діяти в різних організаційних структурах, таких як: академії наук, вузи, наукові товариства, дослідницькі організації, конструкторські бюро та ін., формуючи портфель замовлень на наукові дослідження і розробки.

Інноваційний менеджер повинен враховувати, що в інноваційній організації процеси прийняття рішень проходять гнучко і неформально, не дотримується єдиноначальність і, при необхідності, взагалі можливо припинення владних повноважень (що часто називають — адхократією).

Крім того, інноваційний менеджмент повинен сприяти, щоб інноваційна організація створювала стратегічні альянси з партнерами, мала членство в асоціаціях й інших добровільних об'єднаннях, а не практикувати ізоляціонізм.

В зв'язку з тим, що Україна має потенціал в деяких галузях економіки, зокрема в аграрному секторі, державі необхідно сприяти розвитку інноваційного менеджменту в цьому напрямі.

Таким чином, управління інноваціями краще розглядати як мистецтво, що сполучає в собі знання предметної галузі, в якій реалізуються проекти, навички керівництва високоризикованими підприємствами, а також вміння збирати команду і згуртувати її під загальну ідею. Проте, не менш важливим фактором є стратегічна підтримка держави розвитку власних вітчизняних інновацій через створення сприятливого клімату.

Список літератури

1. Вахнюк С.В. Актуальність державного фінансування нанобізнесу в Україні // Механізм регулювання економіки, 2007, №2. – С. 146–155.
2. Сисолін П.В. Нові комплекси машин для вирощування та збирання зернових культур на Україні // Посібник українського хлібороба. – 2006. – С. 109–112.
3. Эндрю Харгадон «Управление инновациями. Опыт ведущих компаний» - М., СПб, Киев: ИД «Вильямс», 2007.
4. Економіка й організація інноваційної діяльності: Підручник / Під ред. О.І. Волкова. — К.: Професіонал, 2004. — 960 с.
5. Статистичний щорічник України 2006. Державний комітет статистики України / За ред. О.Г. Осауленка. К.: вид.-во «Консультант».- 2007 – 551с.
6. Інноваційна діяльність: стимули та перешкоди: Монографія / Петрова І.Л., Шпильова Т.І., Сисоліна Н.П. За наук. ред. проф. Петрової І.Л. – К.; Дорадо, 2010.-320с.

Н. Сысолина, Л. Кононенко, И. Сысолина

Инновационный менеджмент и перспективы его развития

В статье рассмотрен исторический аспект развития научно-технического прогресса, определенно роль, сущность и задание инновационного менеджмента в процессе управления созданием и продвижением (коммерциализацией) инноваций, приведены результаты теоретических исследований относительно факторов благоприятного инновационного климата

N. Sysolina, L. Kononenko, I. Sysolina

An innovative management and prospects of his development

In the article is considered historical aspect of development of scientific and technical progress, certainly role, essence and task of innovative management, in the process of management creation and advancement (commercialization) of innovations, resulted results of theoretical researches in relation to the factors of favourable innovative climate

Одержано 20.09.11

УДК 325.456

І.Б. Гобир, ас.

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Дослідження методів реформування природних монополій

В статті проведено дослідження методів реформування природних монополій. Виявлено проблеми реформування підприємств, зокрема газової галузі.

природна монополія, реформування, реінжиніринг, метизація

Постановка проблеми. У процесі інституційного розвитку ринкових структур різноманітних галузей реального сектора економіки України особлива увага повинна приділятися тим видам економічної діяльності, що відносяться до природних монополій. У природних монополіях через технологічні, економічні та інші умови виключаються або обмежуються фактори конкуренції, а результативність їх діяльності пов'язується, головним чином, з "ефектом природного масштабу", який дозволяє підприємству-монополісту забезпечувати товарами або послугами всю місткість ринку. Проблеми реформування підприємств на сьогоднішньому етапі усвідомлені як Урядом, так і самими господарюючими суб'єктами і є актуальними.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Серед досліджень, які висвітлюють окремі аспекти державного регулювання суб'єктів природних монополій, слід відзначити праці таких науковців, як: В.Базилевича, З.Борисенко, О.Бутиркіна, В.Кокорева, В.Ліра, В.Студенцова, Г.Филлок тощо. Вони розробили загальні організаційно-економічні підходи щодо регулювання природних монополій, визначили їх сутність і межі застосування у трансформаційний період [1–3]. А також проблемами реформування підприємств займалися зарубіжні вчені Ж. Йеннекенс, Й. Хентц, Р. Наврузов, Л. Радіонова та ін. Проте